

Piotr Zwoliński

„Historia Kościoła katolickiego na Śląsku”, t. 5, Tablice chronologiczne, Warszawa 2000 : [recenzja]

Łódzkie Studia Teologiczne 9, 385-386

2000

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

społecznego (s. 255–256), walka z tym grzechem, proces nawrócenia mogą skutecznie pomóc i przyczynić się do owocnej ewangelizacji na płaszczyźnie życia społecznego.

Po ukazaniu metody, źródeł, koncepcji i struktury teologii społecznej (część pierwsza) Coste przechodzi w części drugiej do jej zastosowania w odniesieniu do różnych dziedzin życia i najbardziej palących problemów naszych czasów. Słusznie zauważa, że teologia społeczna staje się tym samym swego rodzaju laboratorium, gdzie spotykają się wiara i rozum, a wynikiem tych spotkań są konkretne wskazania moralne, co w danej dziedzinie życia społecznego należy czynić (s. 270).

Kwestie szczegółowe dotyczące życia społecznego składają się na treść rozdziałów części drugiej omawianego tutaj dzieła.

Kultura (rozd. VI) jawi się jako humanizacja życia społecznego. Autor trafnie odpowiada na pytanie, jaka jest relacja wiary do kultury, jakie nowe problemy etyczne, moralne, niosą ze sobą rozwijające się w szalonym tempie wiedza i technika. Prymat osoby oraz poszanowanie godności osoby ludzkiej stanowią podstawowe kryterium właściwego odniesienia i potraktowania wiedzy i techniki (s. 299).

Czy polityka ma jeszcze coś wspólnego z moralnością? Oto pytanie, które wielokrotnie powraca w rozdz. VII. W odpowiedzi autor przytacza kilka podstawowych zasad ludzkiego rządzenia.

Coste, znany powszechnie jako teolog wojny i pokoju, z ogromną precyzją i dużą znajomością rzeczy ukazuje pokój jako zadanie, które jest jednym z najważniejszych w teologii społecznej, zwłaszcza w naszych czasach (s. 349). Refleksja teologiczna tego rozdziału jest bogata w przypisy, co świadczy o tym, jak bardzo Coste wyspecjalizował się w tej kwestii.

W kolejnym, rozdz. VIII, autor podjął sprawę praw ludzkich (s. 411). Jest to historia do prze-myślenia na nowo. Jak respektuje się prawa ludzkie dzisiaj, jak będzie w przyszłości?

Podejmując kwestię ekonomiczną, Coste z dużą dozą zatroskania, zwłaszcza o biednych i potrzebujących, wszechstronnie analizuje i ukazuje implikacje moralne opcji preferencyjnej na rzecz ubogich (s. 471–386).

Nowością swego rodzaju w całej wizji i koncepcji teologii społecznej jest niezwykle modna obecnie kwestia ekologiczna (s. 491). Jeśli mamy dzisiaj mówić o poprawnym, właściwym rozwoju ludzkości, koniecznie trzeba wziąć pod uwagę problem ochrony środowiska.

W konkluzji książki, Coste podkreśla, że teologia społeczna to nic innego, niż Ewangelia społeczna, głoszenie Dobrej Nowiny o życiu społecznym, opierając się na Słowie Bożym, nauczaniu społecznym Kościoła i właściwe, możliwie dokładnym rozeznaniu rzeczywistości, w której żyjemy.

Podkreślić także wypada, iż dzieło Coste'a udokumentowane jest obszernymi i wszechstronnymi przypisami, np.: na temat wojny i pokoju (s. 352–353) czy ekologii (s. 488).

Ponadto w końcowej części dzieła znaleźć można bogaty i bardzo rozbudowany indeks rzeczowy, pozwalający poznać i przybliżyć sobie najważniejsze treści związane istotnie z interesującą nas kwestią.

Można by na zakończenie powiedzieć, iż omawiana książka jest cennym darem wybitnego teologa na Wielki Jubileusz Chrześcijaństwa.

ks. Andrzej Świąteczak

ks. Józef Mandziuk, *Historia Kościoła katolickiego na Śląsku*, t. V, Tablice chronologiczne, Warszawa 2000, ss. 223.

Diecezja wrocławska powstała dzięki staraniom władcy polskiego Władysława Chrobrego. W 1000 r. Stolica Apostolska oficjalnie ustanowiła dla Polski metropolię w Gnieźnie, w której skład weszły trzy diecezje ze stolicami w Krakowie, Wrocławiu i Kołobrzegu.

Ksiądz prof. Józef Mandziuk, kierownik Katedry Historii w Czasach Nowożytnych na Uniwersytecie Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie, na początku lat dziewięćdziesiątych w

związku ze zbliżającym się w 2000 r. milenium Kościoła katolickiego na Śląsku, podjął się przedstawienia jego historii. Kilkuletnia praca autora zaowocowała ukazaniem się w 1995 r. pierwszego tomu, a w kolejności chronologicznej drugiego tomu powyższego dzieła. Oparte jest ono na dotychczasowych ustaleniach nauki polskiej i niemieckiej. Tom ten dotyczy okresu panowania habsburskiego na Śląsku i obejmuje cztery zagadnienia: reformację protestancką 1520–1574, reformę katolicką 1574–1609, kontrreformację 1609–1682 i dominację Kościoła katolickiego na ziemi śląskiej 1682–1742. Autor rozprawił się z obiegową opinią panującą wśród wielu historyków, jakoby istniała jedynie reformacja, w której widziano same osiągnięcia, i kontrreformacja, postrzegana jako wyraz zacofania, nietolerancji i fanatyzmu. Autor wskazał, że Sobór Trydencki zapoczątkował wielką falę reformy Kościoła. Kościół dzięki uchwałom podjętym w Trydencie odnowił się wewnętrznie i bronił przed postępami reformacji. Później starał się odzyskać utracone znaczenie.

Tablice chronologiczne, które ukazały się w tym roku, są niezwykle cennym opracowaniem i jako suplement stanowią piąty tom opracowywanej przez ks. Józefa Mondziuka monografii milenijnej. Można rzec, pionierska praca w historiografii Kościoła w Polsce, podzielona została adekwatnie do treści przygotowywanych tomów na cztery części: pierwsza (1520) ukazuje średniowiecze, druga (1520–1742) poświęcona jest czasom reformacji protestanckiej, reformie katolickiej i kontrreformacji, następnie lata 1742–1945 to czasy nowożytne, czwarta dotyczy historii najnowszej do 1999 r.

Tablice chronologiczne historii Kościoła katolickiego na Śląsku stanowią wybór faktów i dat dotyczących wydarzeń społecznych, politycznych i kulturalnych z historii powszechnej. Przedstawione są wydarzenia z zakresu historii chrześcijaństwa z wnikliwym uwzględnieniem dziejów Kościoła katolickiego w Polsce i na świecie. Na tak zarysowanym tle autor przedstawił dzieje diecezji wrocławskiej.

Aby zachować odpowiednie proporcje, autor przedstawił z historii powszechnej jedynie wielkie fakty. Również, jeżeli chodzi o historię chrześcijaństwa, skupił się na datach i faktach mających najdonioślejsze znaczenie w życiu Kościoła. Ponieważ opracowanie jest suplementem historii Kościoła na Śląsku, przedstawiono w nim szczegółowo także daty i fakty mniejszej rangi. Autor wykorzystał w opracowaniu tablic podręczniki historii powszechnej, chrześcijaństwa i Śląska, dzieła monograficzne różnych państw, a także m.in. A. Chruszczewskiego *Dzieje Kościoła w Polsce. Tablice chronologiczne* (Lublin 1993), *Wielkie daty chrześcijaństwa* pod ref. F. Lebruna (Wrocław 1989), S. Arnolda, W. Kurkiewicza, A. Tatomira, W. Żurawskiego, *Dzieje świata* (Warszawa 1976), W. Kurkiewicza, A. Tatomira, W. Żurawskiego, *Tysiąc lat dziejów Polski. Chronologiczny przegląd wydarzeń* (Warszawa 1974), *Historia Wrocławia w datach*, pod red. R. Gellesa (Wrocław 1996) oraz „Tablice historyczne” opracowane przez W. Mizerskiego (Warszawa 1996).

W przyszłym roku ma ukazać się kolejny tom obejmujący pierwszą część dziejów Kościoła śląskiego.

ks. Piotr Zwoliński